

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-11

Diarienummer 0737/24

Handläggare

Vanja Larberg/Kultur/GBGStad, Karin

Nordström/Kultur/GBGStad

Telefon: 031-368 3603

E-post: vanja.larberg@kultur.goteborg.se

Yttrande till stadsbyggnadsnämnden över samråd om Planprogram för Linnéplatsen

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden tillstyrker Planprogram för Linnéplatsen.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.
3. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har sänt Planprogram för Linnéplatsen på remiss. Syftet med planprogrammet är att ge förslag på en helhetslösning för både Linnéplatsen och huvudentrén till Slottsskogen utifrån den kommande anslutningen av Lindholmsförbindelsen. Intentionen med programmet är att Linnéplatsen utvecklas med utgångspunkt i översiktsplanen, att platsens identitet stärks och utvecklas utifrån kulturmiljö och karaktär samt utifrån de nya kollektivtrafikanspråken. Inramning och hierarkier mellan platser och trafikmiljö förtydligas, och oskyddade trafikanter står i fokus. En större bytespunkt etableras i och med Lindholmsförbindelsen. Övergången från tunnel till hållplatsläge i markplan som förbindelsen kommer att göra på Linnéplatsen sker via ett öppet tråg, det vill säga en sträcka som är under markplan men som vanligtvis saknar tak.

Programmet berör ett område med höga kulturvärden, med riksintresse för kulturmiljön, en hög andel kulturverksamheter och kulturella mötesplatser samt offentlig konst. Sammantaget är områdets kulturella identitet betydelsefull, vilket har satt ett tydligt avtryck i programmet. Kulturförvaltningen bedömer att förslaget på ett föredömligt sätt tar avstamp i det omgivande stadslandskapet, Linnéplatsens historiska framväxt, befintliga kulturvärden och lokalt liv. Programmets ställningstagande angående valt alternativ (Östligt 1) tillsammans med omgestaltningen av Dag Hammarskjöldsleden till boulevard stärker kulturmiljön och kompenserar på så sätt något för det intrång och den barriär som Lindholmsförbindelsen kommer utgöra. Särskilt positivt för kulturmiljön är programmets ansats att stärka de gröna sambanden i området. Dock behöver kommande detaljplaner fånga upp och komplettera de delar av parkområdet som av tekniska skäl blev utlyfta ur det kommande reservatsområdet för Slottsskogen. I fortsatt process kommer också gestaltningen av tråget att vara avgörande för hur platsen kommer att upplevas. Dessutom kommer sättet barn och unga görs delaktiga i gestaltningen framåt vara av stor betydelse för ett hållbart resultat.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I den kulturvärdesinventering¹ som kulturförvaltningen genomförde för Linnéplatsen 2022 framkom att området runt platsen har höga kulturvärden, både när det gäller kulturmiljö, kreativa verksamheter, konst och kulturella mötesplatser. Däremot bedömdes Linnéplatsen i sig i nuläget inte stärka upp förutsättningarna för angivna kulturvärden. Planprogrammets förslag och ambitionsnivå förstärker områdets kärna, vilket kulturförvaltningen bedömer även kommer att stärka Linnéplatsen som kulturnod. Detta i sin tur har förutsättningar att stärka den lokala besöksnäringen och har därmed påverkan på stadens ekonomi. Dock behöver ambitionsnivån hållas genom hela den fortsatta processen för att detta resultat ska uppnås, med en förstärkt kulturmiljö, bättre förutsättningar för tillgänglighet till kreativa verksamheter och omsorgsfull konstgestaltning.

För kulturnämnden bedöms inte planprogrammet i nuläget ha någon ekonomisk påverkan. I utformandet av platsen i nästa skede bör dock konstgestaltning vara en viktig del, vilket innebär en tillämpning av 1%-regeln.

Bedömning ur ekologisk dimension

Satsningar på kollektivtrafik bidrar långsiktigt till omställningen till ett mer hållbart samhälle. Lindholmsförbindelsen är därför i grunden ett positivt tillskott. Dock är klimatpåverkan från byggandet av infrastrukturprojekt stor. En klimatkalkyl planeras att göras för hela sträckan, men ingen kalkyl har gjorts för enbart den delen av sträckan som berör Linnéplatsen, detta för att undvika suboptimering.

För platsens lokala trafikflöden innebär programförslaget ett skifte från att prioritera biltrafik till att sätta oskyddade trafikanter som gående och cyklister i fokus, vilket är ett steg i rätt riktning för framtida klimatpåverkan.

När det gäller den lokala gröna miljön, det vill säga påverkan på befintliga träd samt hur mycket av parken som tas i anspråk, så har planprogrammet arbetat vidare med det av de tre tidigare alternativen som utretts för Linnéplatsen som bedömdes ha minst påverkan på den gröna miljön, Östligt alternativ 1. Alternativet innebär att samtliga befintliga träd intill Frölundabanan kan stå kvar och en mindre del av parken tas i anspråk än i de andra alternativen. Dock kommer ett genomförande av Lindholmsförbindelsen att ge negativa konsekvenser för vissa befintliga träd. Såväl träd som är klassade som särskilt skyddsvärda enligt Naturvårdsverket, som sammanhängande trädbestånd med ädellövskog kommer påverkas av byggnationen av Lindholmsförbindelsen enligt programhandlingen. Kulturförvaltningen vill understryka betydelsen av att det i det fortsatta arbetet med frågan och i konkretiseringen av vilka träd som kommer att flyttas finns en tydlig information till och dialog med göteborgarna, då frågan engagerar invånarna i hög grad. Detta blev tydligt i kulturvärdesinventeringen för Linnéplatsen, men har också varit mycket synligt i andra stadsutvecklingsprojekt i staden där träd påverkas.

Bedömning ur social dimension

Kulturförvaltningens helhetsbedömning är att planprogrammet har en positiv effekt för den sociala dimensionen.

¹ [Linnéplatsen. En kulturvärdesinventering](#)

Linnéplatsen utgör ett möte mellan Linnégatan och Slottsskogen. Platserna har en betydelsefull roll i göteborgarnas identitet, och är socialt viktiga för hela staden. Trots att trafiken idag tar en stor del av uppmärksamheten, finns ett stort engagemang bland göteborgarna för kultur- och naturvärden i området. När kulturförvaltningen under 2022 genomförde en enkät² för att undersöka hur göteborgarna ser på Linnéplatsen, svarade drygt 1700 personer, och svaren visade på hur betydelsefull platsen är för både de människor som bor i lokalområdet och hela staden. Sambandet med Linnégatan som är ett viktigt stråk för göteborgarna, och entrén till Slottsskogens olika sociala platser lyftes av många, men konstverk och enskilda byggnader pekades också ut som viktiga för platsens identitet. Många lyfte dock fram att en tydligare gestaltning utifrån både användning och historia hade varit önskvärt.

Planprogrammet tar på ett föredömligt sätt avstamp i både kulturmiljöns förutsättningar och möjligheterna för människor att röra sig på och använda platsen. Den sociala konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys som genomförts har målsättningarna att den framtida utformningen ska stötta människans intuitiva rörelse, och att oskyddade trafikanter ska vara mer i fokus än framkomlighet för biltrafik. Inramning och hierarkier mellan platser, samt att stärka upp den historiska runda formen för Linnéplatsen, ska ge förutsättningar för platsbildningar där människor vill vara. Parken ska prioriteras framför trafikens ytor, vilket historiskt sett inte varit fallet vid förändringar i området.

Programmet har som målsättning att barn och unga ska inkluderas i den fortsatta gestaltungsprocessen för att synliggöra deras arv och koppling till Linnéplatsen. Målsättningen kan skapa mervärde, nyfikenhet och lekfullhet när platsens utformning konkretiseras, och det befintliga konstverk av Jerd Melander som påminner om badresorna till Askim skulle då kunna ingå i ett större sammanhang där barnens berättelse får ta plats. Konstverket Gemenskap (Drakslingan) av Ralph Lundquist är med sin höjd och samlande uttryck en viktig mötesplats för göteborgarna idag. I framtida arbete behöver dess placering relateras till den nya resenärsfunktionen i parken, då båda kommer att vara viktiga lokala landmärken och mötesplatser.

Bilagor

1. [Planprogram för Linnéplatsen Samrådshandling 2024](#)
2. [Linnéplatsen. En kulturvärdesinventering](#)
3. [Linnéplatsen. Kulturmiljöunderlag](#)

Expedieras till

Stadsbyggnadsnämnden

² Enkäten utgör ett av underlagen till [Linnéplatsen. En kulturvärdesinventering](#)

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för ”Planprogram för Linnéplatsen” till kulturnämnden på remiss för yttrande senast 8 oktober 2024. Kulturnämnden har beviljats anstånd med svarstiden till 21 oktober och ärendet föreslås därför justeras omedelbart.

Beskrivning av ärendet

Syftet med planprogrammet är att ge förslag på en helhetslösning för ett attraktivt och tillgängligt park- och stadsrum utifrån anslutningen av Lindholmsförbindelsen till Linnéplatsen och huvudentrén för Slottsskogen. Programområdet sträcker sig från Seminarieparken i norr till Karlsrofältet i söder, och från Naturhistoriska museet i väster till Psykologiska institutionen i öster.

Lindholmsförbindelsen är en planerad spårvägstunnel under älven mellan Lindholmen och Linnéplatsen via Stigberget. På Linnéplatsen kommer en anslutning från tunnel till hållplatsläge i markplan ske via ett öppet tråg, det vill säga en övergångssträcka som är under markplan men som vanligtvis saknar tak. En större bytespunkt kommer etableras i och med att det blir fler resenärer på platsen än idag.

Våren 2023 gick projekt Lindholmsförbindelsen ut på samråd med tre olika alternativ för tråglokalisering och spårvägsdragningar vid Linnéplatsen. I samrådet fick remissinstanserna ta ställning och förorda ett av de tre alternativen. Kulturnämnden förordade Östligt alternativ 1, vilket innebär att dagens spårväg ligger kvar i befintligt läge och att tråget kommer upp öster om denna, då detta alternativ bedömdes vara det som bäst gestaltade Linnéplatsen med utgångspunkt i platsens historiska form, samt hade minst påverkan på befintliga träd och park (KN 2023-05-22 dnr 0224/23).

Det är östligt alternativ 1 som nu har utvecklats vidare i stadsbyggnadsförvaltningens planprogram, baserat på stadsbyggnadsförvaltningens bedömning att det är det alternativ som ger bäst förutsättningar att utveckla området utifrån översiktsplanens viljeinriktning och platsens karaktär.

Kulturförvaltningen har deltagit på flera sätt under programmets framtagande. 2022 genomförde kulturförvaltningen en kulturvärdesinventering som både innebar en undersökning av vad platsen betyder för göteborgarna och intervjuer med kulturlivet i området. Det resulterade i rapporten ”Linnéplatsen – en kulturvärdesinventering”. Kulturförvaltningen har också tagit fram ett kulturmiljöunderlag som redogör för kulturmiljövärden inom programområdet, ”Linnéplatsen – kulturmiljöunderlag”³. Kulturförvaltningen har också deltagit i workshops för sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalys, skissworkshops samt samverkansmöten under framtagandet.

I kommande detaljplaner och projekt för Lindholmsförbindelsen kommer en konkretisering av programmets förslag att genomföras.

³ [Linnéplatsen. Kulturmiljöunderlag](#)

Planprogrammets huvuddrag och intentioner

Programmets huvuddrag enligt handlingen:

Slottsskogen omsluter den nya bytespunkten och skapar ett sammanhang med Seminarieparken och institutionerna; bytespunkten och tråget ligger i parken, där grönskan är överordnad; Dag Hammarskjölds boulevard och Övre Husargatan är det primära rörelsestråket för bil, buss och cykel. Väster om detta stråk föreslås ett lägre tempo och gångfartsmiljöer; historiska former för platser, parker och gaturum tas upp.

En stadsmiljö som utgår från den gående människan är fokus. Översiktsplanens övergripande inriktning nära, sammanhållen och robust där fotgängare och cyklister ska vara prioriterade i innerstaden ska följas. Slottsskogens roll som stadens största stadspark och hur parken möter den omkringliggande staden i en framtida kontext är en av de viktigaste programfrågorna. Slottsskogens huvudentré och Linnéplatsen ska ha en hierarkiskt överordnad roll i stadsrummen.

Planprogrammet för Linnéplatsen utgår ifrån en stadsbyggnadsanalys, och följande intentioner gäller för platsens utveckling:

Linnéplatsen och dess omgivning ska utvecklas med utgångspunkt i översiktsplanens rekommendationer. Linnéplatsens identitet stärks och utvecklas utifrån platsens kulturmiljö och karaktär, samtidens riktning samt nya specifika anspråk. Nya stadsrum skapas som stödjer platsens framtida funktion, utifrån följande intentioner:

- De stora dragen i stadslandskapet lyfts fram.
- Historiska sammanhang förstärks.
- Funktion och form hänger samman.
- Stadsrummen utformas utifrån den gåendes perspektiv.
- Övergångar mellan park-, stads- och gaturum blir tydliga.

Förvaltningens bedömning

Planprogrammets intentioner följs upp i det konkreta förslaget på ett sätt som tar god hänsyn till platsens helhet. Det är kulturförvaltningens bedömning att förslaget på ett föredömligt sätt tar avstamp i det omgivande stadslandskapet, Linnéplatsens historiska framväxt, befintliga kulturvärden och lokalt liv. Linnéplatsen har över tid tappat sin tydlighet, i och med att trafikytorna har ökat och därmed har gränser blivit otydliga mellan trafik, park och offentliga platser. Programförslaget innebär en inriktning som förtydligar både parkens gränser och Linnéplatsens ursprungligen rundade form.

Dock kommer det tillkommande trågets kanter, och den ca 1,5 meter höga muren längs med kanterna bli viktiga för upplevelsen av platsen både på håll och i närmiljön. Detta gör att gestaltningen, som kommer att studeras vidare i gestaltningsprogram för detaljplan och järnvägsplan, är avgörande för hur platsen faktiskt kommer att upplevas.

Planprogrammet understryker att en överdäckning av tråget hade gett för stora visuella barriärer med effekter både på kulturmiljö och socialt perspektiv, vilket kulturförvaltningen instämmer i. En tydlig visualisering av gestaltningsförslag i nästa skede är av avgörande betydelse för att bedöma de upplevda effekterna av tråget.

I planprogrammet lyfts Göteborgs Stads kulturprogram fram som ett strategiskt dokument av betydelse. Områdets kulturvärden framhålls som en förutsättning för utvecklingen, vilket kulturförvaltningen också bedömer är tydligt i planprogrammet. Programmet tar både hänsyn till och utvecklar förutsättningarna för Linnéplatsens kulturvärden. Nedan följer en fördjupad bedömning av hur de fem kulturvärden som ingår i kulturplaneringen har hanterats.

Kulturmiljö

Planprogrammet beskriver och sammanfattar på ett förtjänstfullt sätt förutsättningar och värden inom programområdet och är en god plattform för kommande detaljplaner.

Utgångspunkterna för programmet är riktiga och rimliga för kulturmiljövärdena, nämligen att:

- De stora dragen i stadslandskapet lyfts fram.
- Historiska sammanhang förstärks.
- Funktion och form hänger samman.
- Stadsrummen utformas utifrån den gåendes perspektiv.
- Övergångar mellan park-, stads- och gaturum blir tydliga.

Programmets ställningstagande angående valt alternativ (Östligt 1) och övergripande omgestaltung av Dag Hammarskjöldsleden till boulevard bäddar för möjligheter att kunna stärka kulturmiljön och på så sätt något kompensera för det intrång och den barriär som Lindholmsförbindelsen ändå kommer att innebära, inte minst för Slottsskogen.

Särskilt positivt är programmets ansats att stärka de gröna sambanden i området vilka inte bara är en fråga för ekologin utan också är en stark stadsplanekaraktär som i vissa fall kan återfås och i andra fall förstärkas.

Det är av yttersta vikt att kommande detaljplaner fångar upp och kompletterar de delar av parkområdet som av tekniska skäl blev utlyfta ur det kommande reservatsområdet för Slottsskogen.

Kreativa verksamheter och kulturella mötesplatser

Kulturvärdesinventeringen för Linnéplatsen synliggjorde hur kulturtätt området runt Linnéplatsen är, med både större kulturinstitutioner, konstutbildning, verkstäder, studios, gallerier och ateljéer närvarande. Dessutom huserar Slottsskogen varje år flera stora kultur- och idrottsevenemang, vilket planprogrammet lyfter fram, och vilket är av betydelse för platsens utformning. Genom de djupintervjuer som kulturförvaltningen genomförde i kulturvärdesinventering för Linnéplatsen blev det också tydligt vilken bred samverkan mellan kulturverksamheter som finns i området. Dock efterfrågades en synlighet för verksamheterna i stadsrummet vid Linnéplatsens knypunkt. Detta både för att det ska bli lättare att hitta till verksamheterna, och för att de tillsammans kan skapa synergieffekter kring denna centrala plats. Detaljerna för hänvisning till kulturverksamheterna på Linnéplatsen är inte en fråga för planprogrammet, då konkretiseringen sker i detaljplaneringen. Kulturförvaltningen ser dock gärna att det i den kommande utformningen av platsen tas hänsyn till kulturverksamheternas tillgänglighet. Det kan exempelvis gälla skyltning och hänvisning, men även möjligheten till kulturuttryck på platsen. Detta skulle bidra ytterligare till överblickbarheten i området och ett stärkt kulturliv.

Konst

I angränsning till dagens Linnéplatsen finns två offentliga konstverk vars framtida placering är betydelsefull för upplevelsen av Linnéplatsen.

Skulpturen Badresorna till Askim av Jerd Mellander visar på att Linnéplatsen har en viktig kulturhistoria för Göteborgs barn. Verket påminner om att det var härifrån som badtåget utgick under flera decennier för att de barn som var kvar i stan under sommaren skulle ha möjlighet att komma ut till havet. Dock står konstverket idag undanskymt på platsen. En målsättning i programhandlingen för identiteten i området är att ”Inkludera barn och unga mer aktivt i gestaltungsprocessen för att synliggöra deras arv och koppling till Linnéplatsen.” Det är en målsättning som skapar mervärde, nyfikenhet och lekfullhet när platsens utformning konkretiseras, och det befintliga konstverket kan då ingå i ett större sammanhang där barnens berättelse tar plats.

Konstverket Gemenskap (Drakslingan) av Ralph Lundquist är med sin höjd och samlande uttryck en viktig mötesplats för göteborgarna idag. I fortsatt arbete behöver dess placering relateras till den nya resenärsfunktionen i parken, då båda kommer att vara viktiga lokala landmärken och mötesplatser.

I utformandet av platsen i nästa skede är ytterligare konstgestaltning en viktig del, i och med tillämpningen av 1%-regeln.

Identitet

Den kulturella identiteten för en plats kan sägas vara en sammanvägning av de fyra kulturvärdena ovan. I Linnéplatsens fall har kulturvärdena möjlighet att göra ett stort avtryck på platsens identitet, då programmet har en uttalad ambition att Linnéplatsen ska stärkas och utvecklas utifrån platsens kulturmiljö och karaktär. Det konkreta förslaget tar avstamp i befintliga värden och historiska förändringar över tid, genom att förstärka den historiska runda platsen och skapa en välgörande tydlighet mellan offentliga platser, park och trafikmiljö. Det kommer att förbättra situationen för människor som rör sig och vistas på platsen och även ge synergieffekter för verksamheterna runt omkring. Det är dock av betydelse, vilket programmet också framhåller, att intentionerna inte går förlorade i fortsatt arbete. Noggrann gestaltning utifrån programmets uppsatta mål är avgörande för om Linnéplatsens framtida identitet ska kunna värna, utveckla och levandegöra platsens kulturvärden.

Mot ovanstående redogörelse föreslår förvaltningen nämnden att tillstyrka Planprogram för Linnéplatsen.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur och samhällsutveckling

